

УДК 82.477

Магера Т. - аспірант

Тернопільський національний педагогічний університет імені В.Гнатюка

ПОЕТИКА ХУДОЖНЬОЇ МОДАЛЬНОСТІ МАЛОЇ ПРОЗИ І.ФРАНКА: ДІАЛОГІЗМ МІЖ АВТОРОМ ТА РЕЦИПІЄНТОМ І АВТОРОМ ТА ПЕРСОНАЖЕМ

Науковий керівник: д.ф.н., професор Ткачук М.П.

Останні роки розвитку літературознавства характеризуються постійним зростанням інтересу до поетики художнього твору І. Франка, зокрема в *аспекті жанрового синкретизму, психологічного аналізу, філософічності твору аж до створення символістських та імпресіоністських ефектів*. Водночас мала проза Франка в аспекті розгляду її поетики і жанрової специфіки не знайшла переконливої інтерпретації. На наш погляд, розгляд її через *наратологічну поетику* дає можливість по-новому висвітлити її самотність, її жанрово-творче новаторство. Саме кризь призму наратології, яка є домінуючим чинником творення і художнього світу, і структури, і людських характерів, можна простежити характер художніх шукань прозаїка. Загалом у літературознавстві XIX ст. відчутним є поділ на канонічні і неканонічні жанри. Так-от *поетика художньої модальності, засвідчує вираз неканонічного мистецтва*, такого, що, виявляючи супротив мистецтву канонічному із наперед встановленими обмеженнями верховенства все-визначаючого наратора, фіксує переверот у способі людського думання. Це важливий чинник, оскільки попередня традиція хорového мислення ґрунтувалась на суб'єктивно-об'єктивній моделі дискурсу між автором і реципієнтом, тому будь-який вираз текстуальних відносин між ними будувався на авторитетності слова автора. По-іншому почала формуватися *структура дискурсу між автором і реципієнтом у поезиці художньої модальності*.

У малій прозі І.Франка поетика художньої модальності знайшла одну з перших можливостей реальної апробації. Вона освоювалась у парадигмі двох наративних жанрових структур: *анекдота і життєпису*. Хоча в кожній з них вона виражалась по-різному, проте спільною ознакою для них залишалось те, що на глибинному рівні вони вивірялись комунікативними компетенціями жанру притчі, яка пов'язувалась з переконаністю автора в існуванні гуманістичного ідеалу серед робочих людей. Стає зрозуміло, що спосіб думання автора, фіксований у наративі стратегії його творів, був налаштований на *поетику художньої модальності*, яка яскраво виражена у різних формах *діалогізму між автором та реципієнтом і автором та персонажем*, коли постороння позиція автора не служить єдиним аргументом для семантики сюжетотворення. Оскільки у процесі творення художнього наративу автор спілкується, вступає в діалог з абстрактним читачем, то структура такого тексту відповідає коду, який робить таку комунікацію можливою. При цьому автор орієнтується на певну модель сприймання, певний горизонт сподівання, який узгоджується із рівнем ідеологічної, психологічної, мовної рецепції адресата. В структурі наративного акту як формі комунікації між автором і читачем важливе значення має *жанр текстуальної організації як певний код*, внаслідок якого можливим є не тільки взаєморозуміння, але й *творення розмаїтих інтерпретаційних можливостей сприймання тексту*. Отже, розвиток наративної структури малої прози І.Франка здійснювався у контексті *еволюції від традиційного монологізованого дискурсу всезнаючого наратора до наративу поетики художньої модальності*, яка стосовно попередньої структури засвідчувала нове явище не тільки в мистецтві слова, але передусім у способі мислення.